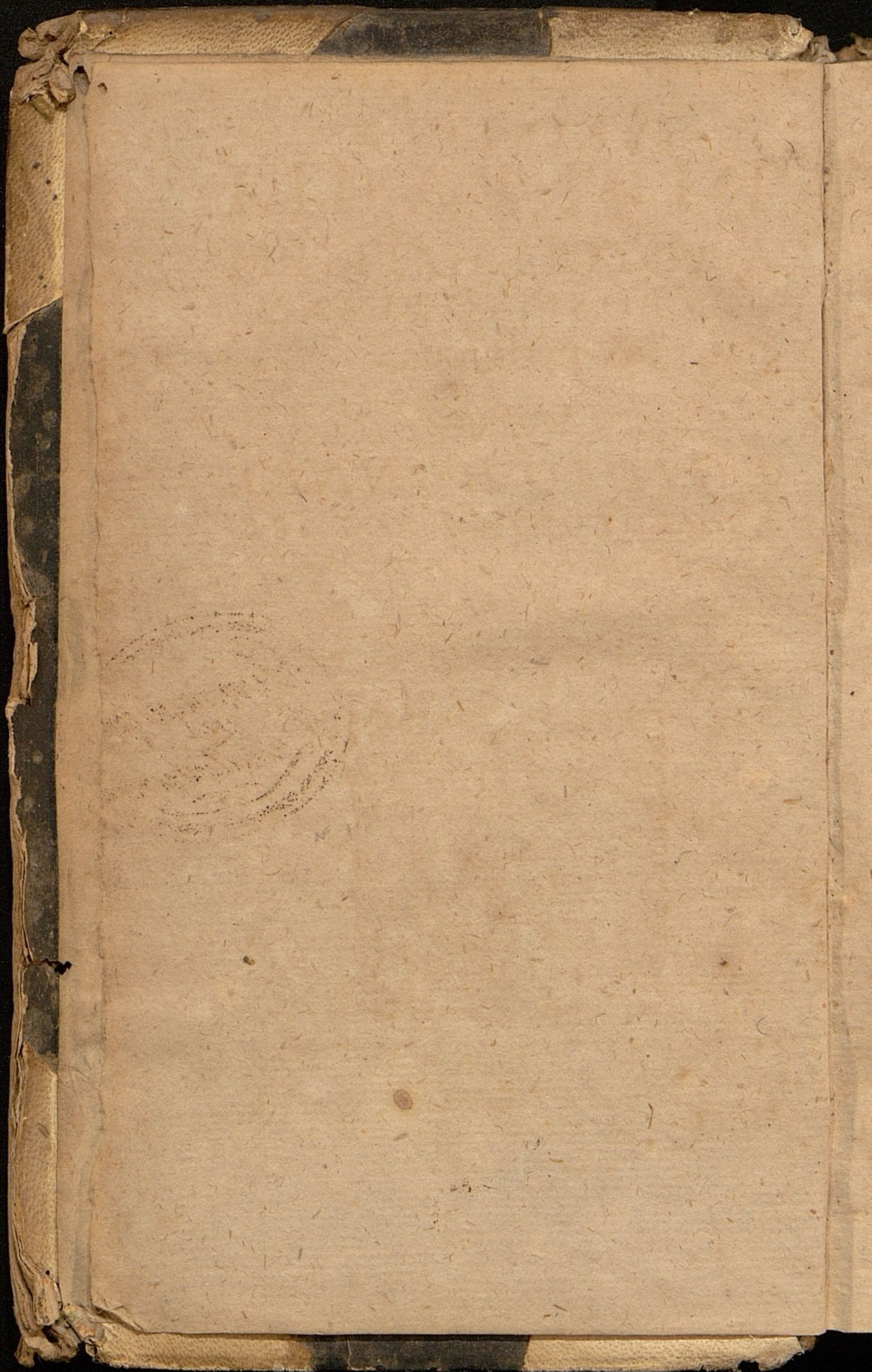

Sammelband

Copy 176.

733.

2
an 7
D. ÆGIDII HVNNII
piæ memoriæ,

COMMENTARI
OLVS IN EPISTOLAM
D. PAULI Apostoli ad
Philemonem,

*Nunc primum in lucem editus
opera & studio*

HELVICI GARTHII, S. S.
THEOL. D. PAST. ET SVP.
Ossariensis.

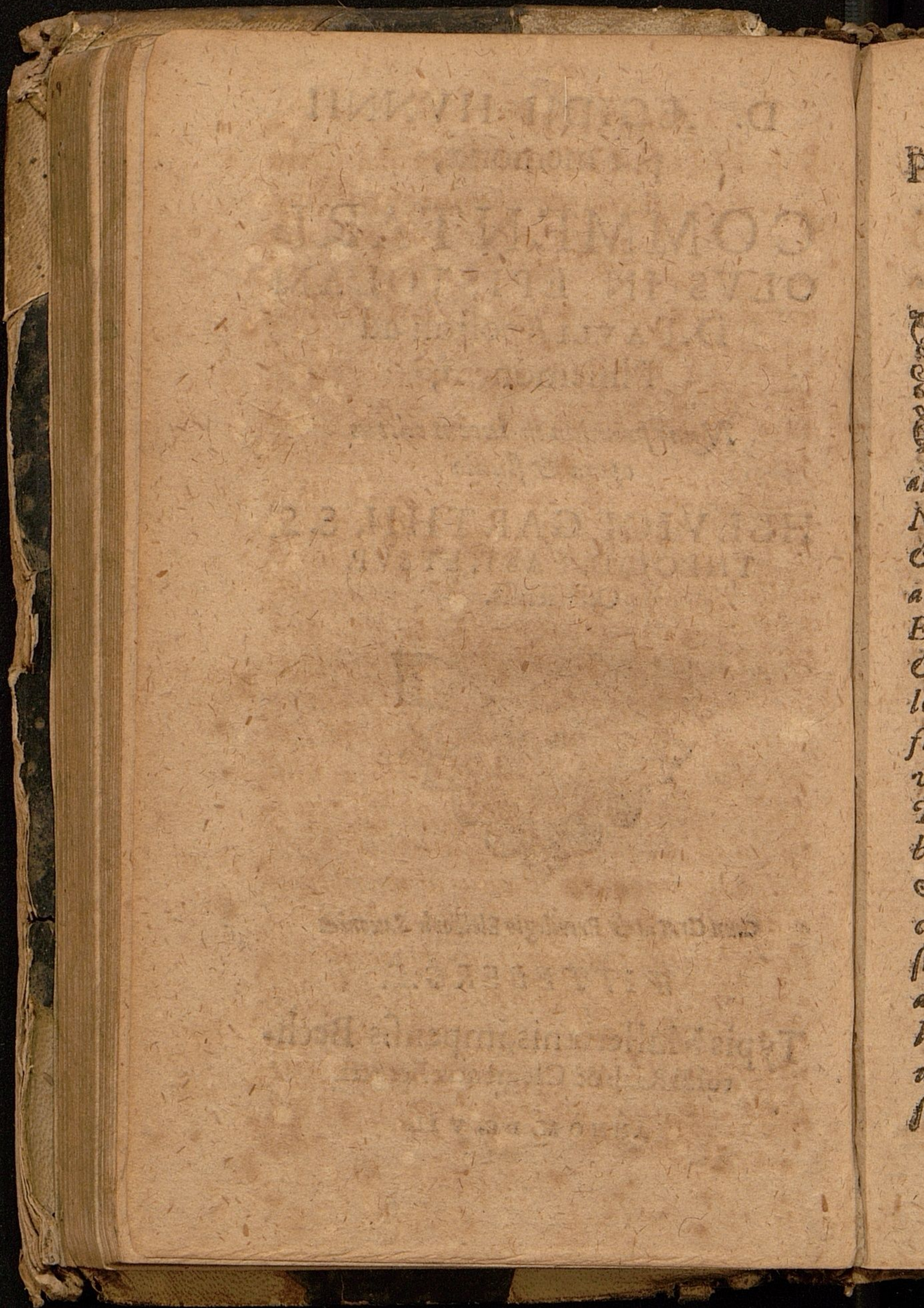

Cum Gratia & Privilegio Electoris Saxonie

WITTEBERGÆ.

Typis Mullerianis, impensis Becha
oldi Raab & Clementis Bergeri.

ANNOM. DC. VII.

P
C
a
E
e
l
f
r
T
b
e
c
f
a
h
u
f

3

PROLEGOMENA DE
Occasione & argumento
Epistolæ.

Hæc Epistola ad Philemonem privata eodem tempore scripta est, quo Paulus Romæ detentus in vinculis nonnullas alias exaravit, ad integras Ecclesias directas: Nimirum ad Galatas, Ephesios, Philippenses & Colossenses. Est autem hæc ut & Epistola ad Colossenses missa per servum Onesimum. Et ostendit collatio circumstantiarum, quæ & in hac ad Philemonem & in altera ad Colossenses Epistola occurrunt, quod Philemon fuerit civis Colossensis. Nam & de hujus servo Onesimo scribit Paulus ad Coloss. 4. Misi Tychicum una cum Onesimo, qui est ex vobis, id est, ex famulatio vestri concivis: & Archippum, quem Paulus in inscriptione conjungit cum Philemone, constat fuisse ministrum Ecclesiæ Colossensis, quemadmodum ad Col. 5. scribit Apostolus: Dicit Archippo, Vide, ministerium, quod accepisti in Domino, ut impleas. Idcirco & Epaphras, cujus ministerio Colossenses ad fidem Christi sunt con-

EXPLICAT. EPIST.

versi, salutem adscribit Philemoni in hac Epistola, tanquam ei, qui opera sua fuit ad fidem Evangelij perductus.

Porro ut de occasione scribende huius epistolae simulq; de argumento dicatur, habuit Philemon servum Onesimum, is ut ferè solet vulgus servulorum, profugerat à suo herero non sine furto, venitq; Romam, ubi Paulus tenebatur in vinculis. Liber autem patebat quibusvis aditus ad Apostolum, dicente Luca Act. 8. mansit Paulus biennio toto in suo conductu, & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad ipsum, prædicans regnum Dei, ac docens, quæ sunt de Domino Iesu cum omni fiducia, nemine prohibente. Onesimus ergo, cui tanquam domestico de heri sui Philemonis, Apostoliq; Pauli familiaritate probè constabat, licet adhuc à fide Christiana esset alienus, hæc tamen occasione venit ipse quoq; ad Apostolum, auditq; illo doctrinam Evangelij amplexus est: & ne privati commodi gratia (ut nimirum veniam consequeretur apud herum intercessione Pauli) Evangelio nomen dedisse putaretur: fidem suam claris indicijs testatum reddidit, ministrans aliquandiu Paulo in vinculis. Hunc ergo quia novit esse servum Philemonis (erant autem

AD PHILEMONEM.

autem servi ijs temporibus in potestate domi-
norum suorum tanquam pars possessionis il-
lorum omninò remittendum illum esse judi-
cavit, sed sua commendatione munitum, quæ
& iratum herum mitigare, & servo prius à
fide Christi alieno, ac simul inutili, nunc au-
tem converso & frugi reddito insolidum reo
conciliare impensissimè conatus est, nihil oma-
nium eorum prætermittens, quæ ad impe-
trandam servo veniam momentum aut viam
aliquam habere videbantur: usq; adeò, ut
vix ullum verbum occurrat in Epistola, quod
non ad hunc scopum reconciliationis aliquo
modo collimet.

Partes Epistolæ.

Quatuor sunt Epistolæ hujus partes.
I. est inscriptio cum salutatione: II. Exordi-
um. III. Transitus ad propositionem, unã
cum propositione ipsa confirmationi sic inter-
textæ, ut ab ea in explicando commodè sepa-
rari nequeat. IV. Familiaria quedam atte-
xens Apostolus solito voto finit Epistolans.

PRIMA PARS.

Paulus) Nomen autoris exprimit epi-
grapha. Quis autem, quantus & quam exi-

EXPLICAT. EPIST.

mius Dei servus & incomparabilis Apostolus Iesu Christi fuerit Paulus : apud omnium temporum Ecclesias ita notum & percelebratum est, ut recensendis laudibus eius immorari hoc loco nihil attineat.

Vinctus Christi Iesu) In ceteris quidem epistolis se servum dicit Iesu Christi vel Apostolum. In hac autem illius se vinctum nominat, hoc ipso fidelitatem, quam servatori suo ad vincula usq; praestet luculenter insinuans, & obliquè simul ad principalem causam hanc quoq; vinculorum suorum mentionem referens, quorum molestiam Philemon aliquatenus sublevare queat, si gratificetur ei in recipiendo Onesimo, sicut eodem argumento paulò post utitur in Epistola. Addit autem, se vinctum esse Christi Iesu, ut doceat non delictum aliquod sed solam professionem doctrinae de Christo vinculorum suorum esse causam.

Et Timotheus frater,) Ceterum inscriptionis socium asciscit Timotheum per Ecclesias orbis Christiani celebrem, ut huius etiã calculo majus pondus adderetur intercessioni pro Onesimo institutæ. Et aliàs quidem Timotheum passim suum appellat filium, eò quod in doctrina Evãgelij plenius illum eruditiverat.

AD PHILEMONEM.

diverat. Hic vero fratrem vocat, ut auctoritatem eo conciliet, ipsam quoque obtinendo instituto accommodam.

Philemoni dilecto) Ejus ad quem privatim spectat epistola nomen designatur. Is est Philemon, vir ut ex circumstantiis apparet honoratus, & opulentus civis apud Colossenses. Quamquam autem ratione inscriptionis privata possit dici epistola, tamen ratione usus doctrinae facta ea est publica, & in omnium Ecclesiarum commodum atque institutionem, cum ceteris Epistolis Pauli, quae quidem extant, divinitus consecrata. Porro Philemonem salutatur ἀγαπῆτόν dilectum non modo secundum dilectionem communem etiam extraneis & infidelibus debitam, sed maxime juxta dilectionem fraternam solis fidei consortibus exhibendam.

Et Collegae nostrae.) Sed & συνεργόν appellat, hoc est, cooperarium. Quamvis enim ille haud dubie non erat ex ordine Ecclesiastico: tamen quia cursum doctrinae Evangelicae suis non modo precibus, sed etiam consiliis atque operibus enixe provehebat & adjuvabat, ita, ut ipsius liberalitate officii & operibus dilectionis viscera sanctorum refocillarentur, haud abs re D. Paulus dignatur

illum isto laudationis encomio atq; titulo, in qua significatione etiam Rom. 16. & Phi. 4. nonnullis personis ministerio verbi non fungentibus, quin & fœminis nonnullis, quibus alioquin in Ecclesia docendi potestatem non concedit Apostolus, tribuuntur hæc laudum ælogia, quod sint οὐνεσγοι Apostoli, quodq; multum laborent in Domino. Sicut autem subscriptionis socium Paulus Timotheum sibi ascriberat: Sic inscriptionis consortem Philemoni adjungit Apphiam, idq; ipsum hoc sine, ut expeditiorem viam sibi sternat ad impetrandum, quod volebat. Fuit enim Apphia uxor Philemonis: cumq; fœmine apud suos maritos possint plurimum, Idcirco, ut Onesimi reconciliatio eò feliciter procederet, ad eam suffragium Apphie tanquã matris-familias plurimum momenti allaturũ erat. Huius quoq; gratam mentionem in Epigrapha censuit faciendam. Apostolus, non sine addito epitheto ad captandam benevolentiam peropportuno, dum Dilectam prædicat, dilectam verò non singulari solum ratione marito suo, sed insuper ratione communis professionis Evangelicæ Apostolo Paulog dilectam in Domino.

Archip-

AD PHILEMONEM

Archippo.) Archippum dicimus fu-
 iſſe Coloffenſium Paſtorem. Huius quoq; di-
 ſertè meminſſe voluit in Epigrapha ut acce-
 dente autoritate miniſtri Eccleſiæ animas
 Philemonis eò fortius adigeretur validiusq;
 expugnaretur ad recipiendum in gratiã O-
 neſimum. Addit autem. Et quæ Domi tuæ
 eſt Eccleſiæ: Hac collecta erat ex domeſti-
 cis haud dubiè compluribus quem ſelectum
 æturi appellacione dignatur Eccleſiæ, quod
 etiam in contracto aliquo fidelium cætu Deus
 gratioſè habitare & operari conſueverit. Vo-
 luit autem expreſſe deſignare fideles dome-
 ſticos quoq; Philemonis, ut ſi qui horum pro
 Onesimo apud patrem familias atq; herum
 intercederent, eorum interceſſio tantò plus
 ponderis & autoritatis obtineret, ut pote, qui
 vim atq; nomen & deſinitionem ſuſtinerent
 Eccleſiæ quamlibet private.

Gratia vobis & pax) Expedita epi-
 grapha ſalutationem ſubmittit, qua preca-
 tur Philemoni & reliquis, quos in inſcripti-
 one nominavit, à Deo patre, omnis boni fons
 te, & Domino Ieſu Chriſto amiſſorum bono-
 rum reſtauratore gratiam ſeu gratuitum
 Dei paternumq; favorem atq; clementiam
 nec non pacem, non quidem terrenam illam

A 5

at q

atq; mundanam, (licet ipsa quoq; sit eximi-
um Dei munus) sed pacem eis optat cum Deo
per Christum iam reconciliato, atq; sic pacem
conscientiæ in Deo seu amantissimo patre fi-
ducialiter acquiescentis.

LOCI COMMUNES:

I. Quòd Paulus scribit è vinculis,
& non modò publicas orbis, sed & privatas
Christianorum Ecclesias edificare, & quæ
emendationem requirebant, sanare ac restau-
rare pergit, admonemur hinc de libero expe-
ditoq; Evangelij cursu, qui nullis vinculis
concludi, nullis objectis repagulis aut impedi-
mentis inhiberi vel retardari potest, sicut E-
zechelis Propheta visio currum Evangelij
agitante intus Spiritu Dei liberè ad quam-
cunq; orbis terrarum partem sese vertere de-
clarat Ezech. 1. Idcirco rectè scribit Aposto-
lus 2. Tim. 2. Affligor malis tanquam facinos-
rosus usq; ad vincula: at sermo DEI non fu-
it vinctus.

II. Monemur vincula, carceres,
persecutiones, exilia, quæ Evangelij causa
sustinentur, non inurere Christianis aliquam
ignominie maculam, sed esse potius illis coram
Deo

Deo perquam gloriosa & honorifica. Itaq; Paulus sibi laudi ducit, quod erat vinculus Iesu Christi: & predicat vincula sua in gloriam cedere Ecclesie Dei Eph. 3. Seq; stigmata Iesu Christi circumferre profitetur in corpore suo, Gal. 6. Ad eundem modum & discipuli Act. 5. gratulantur sibi, Deumq; celebrant, quod digni habitii essent pro Christi nomine contumelia affici, siquidem etiam mors confessorum veritatis preciosa est in conspectu Domini Ps. 116. eò quod mortem suam Deum ipsum glorificant Joh. 21. & 1. Pet. 4.

III. Quòd Paulus & donis & Apostolica dignitate Timotheo longè excellentior, illum nihilominus fratrem appellat: Christiane modestie nobis exemplum præbet, gratia cuius pij homines quo sunt altiori gradu constituti, eò humiliter se demittunt, Eccles. 3. Ad quam virtutem Paulus Rom. 12. nos hortatur, dum scribit: non arroganter de vobis ipsis sentientes, sed humilibus vos accommodantes, & Phil. 2. per humilitatem animi alium quisq; se præstantiorem existimet.

IV. Ad exemplum Pauli decet omnes quidem Christianos, maxime tamen verbi divini præcones esse εἰρηναίους, & eò laborare pro viribus, ut offensorem animi
Concili-

concilientur: quo & conscientis illorum rite
 consulatur & offendiculum, quod aliàs obo-
 viri qui verat, maturè submoveatur. Atq;
 hoc pertinet sententia Salvatoris, Beati pa-
 cifici, quia hi filij Dei vocabuntur Matt. 5.

V. In tentandis reconciliationi-
 bus adhibendam esse prudentiam, & in primis
 de convenientibus medijs atq; personis ad in-
 eunde reconciliationis opus idoneis cogitan-
 dum; Sicut Apostolū videmus uti opera Ap-
 phia & Archippi, ut iratus Philemon place-
 tur, & Onesimum in pristinam gratiam reci-
 piat. Quem in modum Christus quoq; vult
 asciri unum aut alterū, ut ejus auctoritate
 atq; opera pium hoc reconciliationis opus ex-
 peditius procedat, feliciusq; ad optatum fi-
 nem perducatur. Matt. 18.

VI. Quoniam Apostolus in ista
 causa non parum presidij sese habere existi-
 mat, in religiosa fœmina Apphia: patet hinc
 quantum referat, ut mariti Christiani pias
 habeant ac Dei timentes uxores. Verissimū
 est verbum: Forte est vinum: fortior est rex;
 fortiores sunt mulieres; idq; vel in bonā vel
 malam partem. Quoniam autem à Domino
 est prudens uxor, prov. 19. cū qua tibi per-
 petuo vivendum sit in hoc seculo: quisq; cor-
 dat is

datus intelligit, quãta numinis reverentia, & quãm ardentibus precibus ab sanctum hunc conjugij statum sit accedendum.

VII. Dulcis est appellatio Ecclesie, quã intelligimus privatis etiam familijs fidelium competere: siquidem ubicunq; duo vel tres sunt congregati in Christi nomine, illic est Ecclesia, illic in medio eorum Christus, Matth. 18. Absurdi igitur sunt Calviniani, qui sacramenta ne quidẽ in casu necessitatis in privatis domibus administrari sinunt: secus quã jam inde ab initio censuit Dei populus, in quo circumcisio conferebatur in privatis aedibus Luc. 1. Quemadmodum etiam primam cœnam Christus neq; in Templo Hierosolymitano, neq; in aliqua Synagoga, sed in diversorio, privata scilicet domo celebrare non exhorruit.

VIII. Quæ bona præ cæteris sint quãmaximè petenda precibus & inter Christianos invicem optanda: videlicet gratia seu gratuitus æterni Dei favor, & illa conscientie pax, quæ teste Apostolo omnem intellectum superat, Phil. 4. Hæc enim qui habet thesaurum obtinet ejusmodi, cum quo totius mundi opes ne à longè quidem conferri mereantur. Hæc enim bona cœlestia sunt, spiritu-

alia

alia sunt, aeterna sunt, cum vicissim omnes
opes hujus mundi caduce sunt & quandoque
peritura.

IX. Testimonium observetur di-
vinitatis Christi hanc non obscure confirmat
Apostoli Pauli salutatio, qua gratiam justifi-
cantem & salvantem nos precatur Philemo-
ni & domesticis ejus, non solum à Deo patre,
sed etiã à Domino nostro Iesu Christo. Quod
proprus impium foret ac Idol. tricum, Si
Christus non esset natura, majestateque verus
Deus. Is enim, à quo precamur dona spiritu-
alia & aeterna, hoc ipso predicatur & agnos-
citur pro hujusmodi Domino, qui divina
haec beneficia ex sua plenitudine verè & effi-
caciter largiri possit, quemadmodum ex ple-
nitudine Christi gratiam accipimus pro gra-
tia Job. 1. quod solius Dei esse tam est cla-
rum, quàm quod longè clarissimum.

SECUNDA PARS.

Gratias ago.) Exordium Eucharisti-
cum est, quod & gratiarum actione constat &
suarum pro Philemone precum commendati-
one, interspersis simul veris istius viri laudi-
bus. Testatur ergò, se pro Philemone gratias a-
gere Deo suo, nempe patri Domini nostri Iesu
Christi

Christi in Spiritu Sancto, quam gratiarum actionem nunquam non in suis precibus eterno Numini pie exsolvat. Ostendit simul, quae sit & gratiarum actionis & quotidiana suae precationis materia: Et gratiarum actionis quidem materiam, & subjectum esse confirmat, bonam & gratam de ipso sparsam famam. Subdit enim, cum audiam tuam caritatem & fidem &c.: Quibus verbis in Philemone duas virtutes Christianas maxime principes collaudat, fidem & caritatem, assignatis utriusque simul objectis & effectis. Nam cum ait: Audio tuam caritatem ac fidem, quam habes erga Dominum Iesum & erga omnes sanctos: caritatem, quidem refert ad Dominum Iesum & ad omnes sanctos seu verè pios Christianos: fidem autem non ad sanctos refert (maledictus enim qui confidit in homine Iere. 7.) sed ad solum Dominum Iesum, qui cum sit natura Deus, atque insuper ut homo una cum Deo Verbo persona: rectè ac legitime in ipsum fides & cum ea connexa invocatio dirigitur: cum quidem neutra possit ad sanctos seu vivos seu defunctos citra manifestam idolomaniam dirigi.

Ut in agnitione) iam porrò docet, quae

fit

sit suarum ad Deum precum materia, quid-
 ve ab illo petat respectu Philemonis, nempe,
 ut communicatione fidei efficax fiat
 &c. sensus est: hoc in precatatione mea apud
 Deum ardentibus votis contendo, ut fides,
 quae tibi una mecum & cum ceteris Christia-
 nis communis est, sit efficax, & non nitatur
 solo & inani titulo, sed ipsiusmet rei solida
 veritate, proferente se per effecta fructus ni-
 mirum fidei caritatisq; opera. E quibus tan-
 quam minimè dubijs indicijs fides vera in
 Christum & caritas non simulata potenter
 elucescat, idq; per Iesum Christum omnis bo-
 ni in nobis autorem & instauratorem unicum.
 Haec sunt circa quae suam pro Philemone pre-
 cationem occupatam esse perhibet. Monet in-
 super, sua haec vota non cadere irrita sed effie-
 caciter exaudiri, idq; demonstrat itidem ex
 effectis, operibus nimirum hucusq; à Philemo-
 ne cum laude praestitis, gaudium, inquit,
 habemus multum & consolationem &c.

Quod viscera sanctorum) Senten-
 tia est; quoniam hucusq; dilectionem tuam
 testatam fecisti per officia & opera misericor-
 diae exhibita sanctis seu fidelibus, quorum vi-
 scera seu corda per te sunt refocillata, dum
 Christianos pauperes, egenos, exules & eru-

mnis

AD PHILEMONEM.

omnis alijs affectos & affictos suscepisti tuisq;
opibus sublevasti; hinc adeo mirificam ego
voluptatem capio & consolationem; hinc
animus meus ad gratiarum actionem Deo sol-
vendam; hinc ad preces pro te faciendas, ut
hec tanta bona in te Deus confirmet, accen-
datur & inflammatur. Addit autem, non
sine singulari emphasi amabilem titulum,
quo fratrem illum salutat tanquam homi-
nem verè Christianum, ejusdemq; doctrine,
fidei, professionis atq; spiritus vinculo frater-
nitateq; sibi conjunctissimum. Quae pariter
omnia sunt admirabili artificio ad captan-
dam benevolentiam Philemonis accommoda-
ta, & ad principalem directæ scopum, ut Phi-
lemon suscipiendo servum penitentem ac fi-
delem in animo Apostoli adaugeat hoc stu-
dium, porro etiam precandi pro ipso & grati-
as agendi Domino: tum ut qui suam carita-
tem erga omnes sanctos hactenus opere de-
claravit, eandem etiam declarare non detre-
det erga Onesimum, qui & ipse nunc post
conversionem sit ex numero atq; censu san-
ctorum; deniq; qui sanctorum hactenus vice-
ria refocillaris, non degravetur pari humani-

B

tate

tate per Onesimi deprecantis culpam & Pauli pro ipso intercedentis cor recreari.

LOCI COMMUNES.

I. Etsi de omnibus Dei beneficijs gratiæ illi sunt agenda: quemadmodum scriptum est: In omnibus gratias agite Thess. 5. Tamen vel imprimis hic cultus gratiarum actionis Deo solvendus est, quando cernimus divinum ipsius verbum in hominum cordibus fructificare. Sic Paulus de pietate Philemonis, deq; aliorum populorum hominumq; conversione passim in epistolis suis exultat & triumphat, Deoq; gratias agit. Quemadmodum & Ecclesiæ in Judea audita conversione Pauli scribuntur glorificasse Deum, Gal. 1 Estq; hoc ut omnium Christianorum, sic cum primis bonorum pastorum Ecclesiæ officium, ut & pro grege sibi commisso indesinenter orent, Ecclesiastic. 39. & pro illorum impietate profectu Deum in caelis glorificent.

II. Docemur amplius precationem esse quidem à gratiarum actione distinctam, sed tamen cum eadem sic connexam, ut & inter precandum agenda sint gratiæ pro beneficijs

ficijs jam acceptis, & vicissim in ipsa gratiarum actione precandum sit, ut Deus bonum quod cepit opus, & beneficia quae contulit in nobis confirmare, augere, & ad finem usq. conservare velit. Hoc pacto videmus in exordijs Paulinarum Epistolarum subinde precationem gratiarum actioni intermixtam, idq. etiam fit in Psalmis Davidicis; Et Christus in oratione Dominica 7. petitionibus subjungit gratiarum actionem, hoc est, majestatis, potentiae gloriaeque divinae celebrationem.

III. Monemur quae sint virtutes maximè principes ad descriptionem hominis verè Christiani pertinentes, nimirum fides erga Deum, & caritas erga proximum. Vtramque nominatim in Philemone commendat Apostolus & in his consistere docet rationem Christianismi nostri, Gal. 5. In Christo Iesù nec circumcisio quicquam valet, neq. praeputium sed fides per dilectionem operans. In his praeceptum Dei Christianis in Novo Testamento traditum absolvi perhibet Johannes. 1. Epist. 3. Hoc est, inquit, praeceptum eius, ut credamus nomini filij eius Iesu Christi, & diligamus nos mutuò. Haec duae virtutes indissolubili nexu sic coherent, ut quamvis, propter objecti diversitatem & ἐνέστανται diversam

fides sine caritate justificet, sine caritate rati-
men nunquam sit, nec ab ea separari possit.
Nam & fides si caritate sit vacua, non est fi-
des, sed fidei nudus & inanis titulus atque
gloriatio, cui non abs re vim omnem derogat
Divus Iacobus, & mortuam esse pronunciat,
Iacob. 2. Rursum caritas erga proximum
Deo probari nequit, si non ex fide profecta
sit; per fidem enim ea perficitur, & impossibi-
le est, Deo placere sine fide, Hebr. 11. Siquis
dem id omne quod ex fide non est, peccatum
est, Roman. 14.

IV. Quæ sint verè bona Deoq; probata
opera; docet nos Apostoli laudatio, qua Phile-
monem propter officia & opera sanctis presti-
ta collaudat. Sunt ergò bona opera non ea,
quæ sine mandato Dei ex propria suscipiun-
tur intentione, sub hypocritica opinione cul-
tus atq; meriti, quæ ad Colossenses 2. εὐλο-
γῆσθε καὶ ἔργα nominantur: sed hæc demum no-
men & definitionem bonorum operum merentur,
quæ verbo Dei præcepta sunt ex fide;
Qualia sunt officia caritatis, operaq; miseri-
cordiæ, quibus benè fit indigenti & ærumnoso
proximo maximè fidei domestico, quibus vi-
scera refocillantur sanctorum, quibus lavantur
eorundem pedes 1. Timoth. 5. ut quando
pascuntur

pascuntur esurientes, potantur sitientes, ve-
 stiuntur nudi, hospitio excipiuntur exules,
 visitantur agroti & captivi, aliq; consimi-
 lia opera misericordiae tanquam fructus Spi-
 ritus iustitiae fidei caritatisq; exercentur: quae
 in Christianos collata, Dominus Iesus in no-
 vissimo die ceu sibi praestita celebrabit & co-
 ronabit Matth. 25. De his vide amplius Esai.
 58. Luc. 14. 2. Tim. 1.

V. Deniq; notetur differentia lau-
 dationis verae & simulatae assentationis seu
 adulationis. Paulus absq; omni assentatione
 verissimas laudes recenset hoc loco, alibi alio-
 rum, in primis Thessalonicensium 1. Thess. 1. 2.
 Idq; facit hoc sine, ut incitet fideles ad ura-
 gendum & continuandum & ad metam usq;
 deducendum hunc pietatis cursum. Adulatio-
 nis verò longè alia ratio est, quae tota se ad
 natum atq; placitum aliorum serviliter acco-
 mmodat, & sine discretionem probat laudatq;
 omnia, quae vel dicuntur vel geruntur ab
 alijs, sive ea laudem sive vituperium merean-
 tur. A quo vitio non modò plurimum di-
 stat illud laudationis genus, quo Paulus uti-
 tur, sed eidem quoq; vitio adulationis prese-
 rentur objurgationes eorum, qui ex animo

sincero ac benevolo aliorum vitia taxant ac reprehendunt, Proverb. 27. Eccles. 7.

TERTIA PARS.

Quapropter quamvis) Ad propositionem Epistolae principalem sibi transitum parat Apostolus, mox perspicue traditurus propositionem ipsam suis rationibus & argumentis confirmatam.

Quamvis multa) Hæc eò spectant, ut doceat, posse quidem se tanquam Apostolum Christi id quod velit pro officij autoritate precipere, cum eius sit generis, ut alioqui Philemon tanquam homo Christianus id pie detrectare nequeat, (hoc enim vult Apostolus quando & *PHILEMON* nominat, quod videlicet convenit ex officij ratione.) tamen cum talis sit nempe Paulus senex, nunc autem etiam vincetus Iesu Christi: daturum hoc Philemonem Apostolo suo, daturum ipsius caniciei, daturum vinculis eius, quæ toleret ob testimonium Iesu Christi, ut in petitionem illius non modò honestam, sed & piam haud gravatè consentiat. Nondum tamen exprimit, quid velit sed quia res videbatur minus grata esse futura, Paulus singulari artificio latentè & obliquè per circuitionem Phile-

MONIS

monis animum quasi praecipuat, & ad rem ipsam quam petiturus erit ita preparat & disponit, ut faciliori de hinc negocio institutum suum obtinere queat.

Rogo autem pro filio meo) Insinuatione sic premissa nunc quid sit, quod instituit, notanter exprimit. Estque haec totius Epistolae propositio: cuius summa huc tendit, ut Philemon Onesimum servum in pristinam suam gratiam recipiat. Ceterum propositio nem non ponit nudè, sed rationibus ad persuadendum appositis egregiè, communità. Neg enim simpliciter ait: Rogo pro Onesimo, sed pro filio meo, & quidem eo filio, quem genui in vinculis meis. Onesimum appellat suum in Christo filium, propterea, quod per Evangelium illum genuerat seu ad fidem Iesu Christi converterat ex Ethnicismi tenebris ad lucem agnitionis Dei simulque à pristina perversitate morum ad pietatem integritatemque illum perducens.

Addit verò quondam tibi inutili &c. Est haec quoque ratio, qua Philemon ad reconciliationem permoveri possit, quòd posthac usurus sit Onesimo non inutili sed frugi & utili servo. Quae ratio simul inclusam habet tacitam vim occupationis. Potuisset n. obtendere

Philemon: Cur in meum famulitium recipiam eum servum, qui rei meae familiari obest magis quam prodest? Respondet Apostolus per anticipationem illustratam antithesi temporis praeteriti & praesentis: Erat quidem ille quondam tibi inutilis: nunc vero religione in melius permutata factus est planè alius, estq; jam perutilis idq; non tibi solum, sed & mihi, quandoquidem hujus rei luculentum specimen edidit, utiliter admodum serviendo, mihi in vinculis meis. Notetur autem, quod Apostolus hac descriptione personae alludat ad nomen Onesimi, quod utilem significat, quemadmodum legitur apud Sophocle, ἐχρηστώ, ἔδωκε δῶρα καὶ ἔχρησεν οὐκ ὀνίστιμα. Inimicorum dona, nec dona sunt nec utilia sunt: ac si dicat Paulus: Ipse porro se & professione fidei dignum geret, & nomine suo, seq; tibi verè probabit ὀνίστιμον καὶ ἐχρηστικόν utilem atq; frugi. Adijcit verò, quem remisi, ut hoc etiam symbolo suum de Onesimo honorificum judicium declaret, q. d. Si existimarem ipsum tibi posthac etiam inutilem fore, crede mihi, sum ego eo in te animo, ut nunquam illum ad te remissurus fuerim. Nunc verò, quia nihil metuo illum tibi remittere: habes meae de ipso opinionis haud quaquam vanae testimonium locupletissimum. Tu

Tu autem eum) Pertinent hæc quoque
partim ad propositionem, partim ad illius
confirmationem. Propositio repetitur in his:
Tu illum recipe. Confirmatio verò seu ratio
persuadendi consistit in eo, quod Onesimum
sua viscera appellat, ut sensus sit: Si me Pau-
lum amas, tu quæso Onesimum haud aliter
atque me propriumque cor meum suscipe, & offen-
sum, quam contra illum animo concepisti, be-
nignè remitte.

Quem ego cupiebam) Aliud ar-
gumentum profert, quo Philemonis animum
expugnet, & ad piam reconciliationem cum
Onesimo ineundam traducat. Ostenditur
enim hisce verbis, Onesimum studio, seduli-
tate, diligentia & fide summa ita ministrasse
Paulo captivo, ut si bona cum pace Phile-
monis retinere illum licuisset, omninò illum
retenturus fuerit Apostolus. Hoc igitur ex-
emplo suo factoque honestissimo de eo iudicio
hanc ratiocinationem insinuat Philemoni,
ut secum perpendat, quia tantus Apostolus
tàm honestè iudicet atque sentiat de Onesimo,
nequaquam id iudicium ac testimonium fore
de nihilo, sed planè talem esse factum, qualem
illum Paulus deprædicet.

Vt pro te ministraret mihi) Facit

• B s

loc.

hoc quoque non omnino nihil ad propositum obtinendum, quando cogitandum relinquitur Philemoni, Apostolum Ministeria ab Onesimo sibi captivo prestita tanti aestimare, ac si ab ipso hero Philemone ea essent profecta: Quae etiam de causa animatus fuerit illum apud se detinere, sed absque Domini sententia, nihil voluisse de alieno servo statuere: Ne velut ex necessitate esset bonum hoc, id est, ne viderer hoc officium extorquere velle ab inuito, sed ut esset spontaneum & à libera voluntate profectum. Cum ergo beneficio hoc frui sibi non licuerit; subindicat Paulus, ut id bonum dicta de causa praetermissum bono alio pensare & eum, quae Apostolus ministerij causa retinere cupiebat, in locum pristinum reponere non degravetur.

Nam propterea forsitan) μεῖωσις est in verbo ἐχωρίδι secessit. Eugam enim mitiore vocabulo secessionem nominat: Quemadmodum & in eo se offert ista figura, quod totum illud tempus absentiae Onesimi ὄραυ appellat, dicens πρὸς ὄραυ ἐχωρίδι. Habent autem ista vim προλήψεως, Siquidem id, quod institute suo incommodare poterat, occupatione praevertit, & in meliorem interpretando partem ad propositi sui consecutionem utile sibi reddit, dum furtivum Onesimi discessum non

tama

tam ex fugitivi servuli mente, pensitandum
 monet, quam ab eventu, qui longè saluber-
 rimus est insecutus, adeoque ex Dei providen-
 tia, qua hanc fugam ita gubernavit, ut ista
 occasione perveniret ille ad Apostolum, eiusque
 concione ad aeternae salutis viam edoctus, post-
 modum suo Domino redderetur longè melior
 ac fidelior, quam ab illo discesserat. Itaque illud
 (1. c. 15. v. 10) non referendum est ad consilium
 Onesimi fugientis, qui eo certè animo ab hero
 non profugerat: sed ad dispositionem Dei fu-
 gam hanc accommodantis & revocantis ad
 optatum finem & salutarem eventum. Atque
 hoc ipso damnum, quod per absentiam servi
 & subductionem operae illius datum erat rei
 aeconomicae Philemonis, cumulatissimè pen-
 satum ostendit Apostolus, dum eum, quem antè
 parum fidelem amiserat ad tempus, nunc re-
 cipit quasi in perpetuum eumque fidum ac frugi
 servum redditum, imò non iam ut servum sed ut
 fratrem in Domino. Proinde cum Onesimus iure
 servitij sit ex bonis & possessione Philemonis, pro lucro
 reputare debet, quod pro Ethnico olim & infideli nunc
 Christianum ac fidelem recipit, ut licet is conditione sit
 servus, professione tamen eiusdemque fidei communione su-
 pra servilem conditionem emineat, & pro fratre dile-
 cto habendus sit. Neque ociosum est, quod attexit Apostolus:
 Maximè mihi, quato magis autè tibi & in carne
 & in Domino, Cum n. Paulus minimè dubitet tanto
 favore

favore & benevolentia complecti Onesimum, qui aliàs ei non nisi sola fidei societate junctus erat, quantò magis ostendit diligere illum oportere à Philemone, cui duplici ratione conjunctus, & in carne ratione servitutis, & simul in Domino, ratione ejusdem in Christo fidei.

Si igitur me habes consortem) In admiranda brevitate, qua Paulus utitur, nihil omittit, quod ad emolliendum Philemonem pertinere videatur, ac efficacissimo argumento per illationem ex superioribus demonstrat, dignum esse Onesimum cui ignoscatur. Simul indicat, non se ferre, ut ab Onesimo in ista parte dilectionis distrahatur, sed omnino alterutrum esse necesse, ut Philemon aut utrumq; diligat, aut utrunq; pariter aversetur.

Quod si quid læsit te) Rursum occupatione prævertit ac diluit id, quod objici quiverat. Potuisset enim obvertere Philemon: Quis interim mihi rependit id, quod ille fugiens secum abstulit, quis reponit damnum, quod mihi dedit per absentiam suam subtractumq; servitium? Respondet Apostolus se velle respondere. Itaq; sibi debitum illud ascribi, se fidejussorem admitti petit, in cujus rei fidem ac certitudinem testatur hæc sua scribi.

scribi manu, ideoq; Philemon Epistolam hanc
 aſſervet loco Chirographi; quo ſe Paulus ad
 ſolutionem loco Oneſimi obſtringat.

Vt ne dicam) Sensus horum verborum
 eſt: Ex abundanti me ad liberalem omnium
 eorum, quæ tibi debet Oneſimus, diſſolutio-
 nem offero, quantumvis, ſi ratio ſubducatur,
 uter noſtrum utri plus debeat, Egone tibi lo-
 co Oneſimi, an verò tu mihi? ipſemet fate-
 riuſ necesse ſit, te plus mihi debere, eò quod
 opera ministerioq; meo tibi ad Deum, cogno-
 ſcendum (quo non alius eſt ſub ſole theſaurus
 precioſior) ceu ſacram quandam prætulit ad
 cognoſcendum Deum. Adeò, ut non modò
 tantillum, quantum fortè eſt, quod debet O-
 neſimus, ſed reipſam mihi inſuper debeas.
 Quæ tamen Apoſtolus, non exprobrandi ani-
 mo commemorat, ſed eò ſcriptionis ſtylum uni-
 cè dirigit, ut Philemon conſideratione tanto-
 rum beneficiorum, quæ accepit à Paulo, me-
 minerit viciffimè, non ita rigidè agere cum
 Oneſimo, ſed detrimentum illud quo affectus
 eſt, abunde jam tot tantiq; meritis in illum à
 Paulo profectis largiffimè compensatum
 ſtatuat.

Etiam Frater) Particula Nai ro-
 gantis ſimul eſt & benèſperantis, quin certò
 conſi-

confitentis; ac si dicat Paulus: planè spero, mi frater, intercessionem meam a quâ te non fore irritam, sed habituram pondus atq; vim eam, ut frui liceat tua ignoscendi æquanimitate & in gratificâdo liberalitate: Id quod te maiorem in modum rogatum velim. Addeus autem, in Domino, monet tale esse officium, quod Deo placeat, & illius gloriæ seruiat, & per pietatem præstari possit, imò quod nec omitti piè, nec denegari salva cum conscientia queat.

Refocilla viscera mea) Simpliciter dixisset: Rogo te per Dominum, ut ignoscas Onesimo. Hanc autè propositionem sic effert, ut simul declaret, viscera sua, id est, cor suum refocillatum iri, si eum, quem in precedentibus sua viscera nominaverat, condonato delicto dignatus fuerit antiquo suo favore & benevolentia.

Confusus de obedientia tua) Conclusio est, qua se de ipsius promptitudine speram non dubiam fovere perhibet, quod videlicet petitum officiũ non modò denegaturus nõ sit, sed plus etiã præstiturus, quam Apostolus efflagitet. Cuius de illo conceptæ fiducia signũ sit, quod tam ad illũ scripserit confidenter & familiariter. Utitur autè obedientia vocabulo.

lo non sine singulari emphasi. Subindicat n. e converso inobedientiae notam. Philemonem effugere haud posse, si non obsecundet Apostolo Christi tam aequa, tam honesta, tamq. pia roganti, quae etiam ex Apostolica autoritate mandare poterat.

LOCI COMMUNES.

I. Discant ab exemplo Pauli concionatores prudentem & Christianam moderatorem, ut ea etiam, quae secundum verbum Dei praecipitur, & cum autoritate injungi, non tamen imperiose ab auditoribus extorquere praesumant; multo minus alia cum Dei verbo pugnantia, pro libitu illis imponat (quod ut antichristianum in Papa merito reprehenditur, neq. enim dominum in Ecclesia exercere debet verbi divini ministri, 1. Pet. 5.) sed ut per caritatem rogent potius, obsecrent, & fraternè moneant. Quod etiam in summo negotio salutis Paulus ceteriq. Apostoli factitarunt. Sic enim 2. Cor. 5. de se suisq. in Apostolatu Collegis ait: Nomine Christi legatione fungimur, tanquam vos Deo obsecrante per nos: rogamus igitur pro Christo, reconciliemini Deo.

Hinc

II. Hinc iterum apparet ingens
dissimilitudo inter Paulum Apostolum,
& Ecclesie Romanae Pontificem. Ille rogat et-
iam in his, quae pro auctoritate posset præcipe-
re: Hic verò cunctis mortalibus etiam orbis
terrarum Regibus & Monarchis plus quam
prætoriam potestate mandat, dictat, imperat,
quaecumq; fert libido, & quidem mandat, sub
comminatione ira omnipotentis Dei, &
indignationis Apostolorum Petri & Pau-
li, quorum ille simile habet nihil præter nu-
dum & inanem titulum.

III. Docemur amplius senibus, ijs
maximè qui de Ecclesia benè merentur, atq;
sic non caricie duntaxat, sed pietate & vir-
tute venerandi sunt, præter honorem, qui ex
prescripto Leviticae legis debetur illis Levit.
19. præstanda insuper esse gratia officia, quanta-
tum per pietatem, & conscientiam fieri po-
test, quemadmodum Apostolus sibi seni hoc
dari postulat, ut bona cum gratia impetret,
quod petiturus erat.

IV. De dignitate & gloria vincu-
lorum, crucis, afflictionum & adversitatum,
quae propter Evangelium pijs confessoribus ac
testibus veritatis accidunt, de quo loco com-
muni dictum est supra.

V. Quod

V. Quod Apostolus affirmat se Onesimum genuisse, hoc est, ad Evangelij fidem convertisse: de efficacia ministerij Ecclesiastici hinc edocemur, quod nimirum predicatio verbi non sit inanis sonus aut strepitus verborum in aërem evanesccns absq̃ fructu, ut fanatici blasphemant: sed quòd sit efficax organon regenerationis & conversionis hominum ad Deum & perpetuam salutem, Quemadmodum consimili phrasi Paulus utitur 1. Cor. 4. cum inquit: In Christo Jesus ego per Evangelium vos genui. Hinc D. Petrus nos regenitos ait, non ex semine mortali, sed immortalis per sermonem Dei viventis & manentis in aeternum 1. Epist. 1. Et Divus Jacobus cap. 1. scribit, Deus destinata voluntate genuit vos per sermonem veritatis. Est enim Evangelium verbum vitae aeternae Iohan. 6. et potentia Dei ad salutem omni credenti Rom. 1.

VI. Quod Apostolus Onesimum infimae sortis hominem suum filium, quod viscera sua, quod fratrem dilectum nominat: humilitatis exemplum nobis illustre exhibet: eòq̃ regulam praescribit, ne quisquam se vel ob donorum excellentiam, vel conditionis ~~honorum~~ efferat supra alios, sed memor sit verborum

C

borum

borum Domini: qui vestrum maximus est, sit reliquorum minister. Luc. 22. Matt. 18. Et quod Syracides ait capite 3. Quo major es, eò te gere submissius, & gratiam apud Dominum reperies.

VII. Iterum verò apparet infinita dissimilitudo inter hunc Apostolum & inter Romanum Pontificem, qui talem servulum, qualis erat Onesimus, ne in conspectum quidē admitteret, nedum ut fratris illum appellatione dignaretur, utpote, qui etiā Monarcha orbis, ad pedum suorum pulverem abiicit, & pro libitu suo illos tractat & exagitat.

VIII. Præscribit simul omnibus Christianis Apostolus, quales esse cōveniat erga lapsos qui resipiscunt. Quod Onesimus ab hero se subduxerat, peccatum erat. Quod autem non sine furto profugerat, majus etiam peccatum erat: at resipiscenti, non modò non exprobrat Paulus admissum scelus, sed eò totis viribus contendit, ut tegat illud, & ab hero Philemone condonationem ejus impetret servulo; quin id commodè insuper interpretatur ab eventu, qui bonus & salutaris est insecutus. Planè ut Ioseph, fratrum suorum scelus benignè interpretatus legitur, cum diceret: Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud

in bonum, Gen. 50. Impiè ergò sunt affecti, qui lapsos quamlibet resipiscentes præ se contemnunt & condemnant. Sicut mulierem peccatricem Luc. 7. Mulierem in adulterio deprehensam, Ioh. 8. Publicanos & peccatores ad Christum appropinquantes, Luc. 15. 18. altissimo supercilio despiciebant & condemnabant Pharisei; quibus ob hunc ipsum fastum hypocriticum salvator publicanos & meretrices in regno Dei longissimè præfert Matt. 21. Eisq; Ioh. 8. damnantibus adulterã respondet: Qui vestrum immunis est à peccato, primus in eam lapidem jaciatur. Quapropter ne quid ijs exprobremus, qui recedunt à peccatis: Syr. 8. Imò si quis homo præoccupatus fuerit aliquo delicto, instauretur potius à nobis spiritus mansuetudinis, & consideret quisq; semetipsum, ne & ipse tentetur Gal. 6.

IX. In primis ab exemplo Pauli discant Pastores, quam impensè debeant sibi habere commendatam salutem eorũ qui seriam pœnitentiã agunt, quam enixè laborare debeant, ut tales necessaria consolatione erigantur, omniaq; tollantur, quæ pio illorũ proposito aliquid remoram afferre, vel denuo illos ad pristinam impietatem, transverso agere posse videantur. Qua in parte præter Exemplum

Pauli habent Concionatores etiam proximo Christi, qui tanquã pastorum princeps incredibili studio, cura & mansuetudine miseros peccatores quaesivit, & in viam sempiternæ salutis clementissimè reduxit, Luc. 15. Quod præter exempla supra memorata peccatrici adulteræ, publicanorum, ostendit etiam historia de Matthæo, Zachæo, Petro, Thoma, Paulo & alijs. Matt. 9. Luc. 19. & 22. Joh. 26. Act. 9. X. Monemur, veram pænitentiam non niti sola externa confessione peccati, citra emendationem vitæ ac morum, sed habere adiunctum propositum abstinendi posthac à peccatis, serviendiq; Deo & omnino ex fructibus estimandam esse Matth. 3. Quem admodum Onesimus prius Ethnicus, nunc fit Christianus, prius inutilis, nunc utilis efficitur, suamq; pænitentiam factò ipso probat, dum fidelitate studioq; summo ministrat D. Paulo in vinculis. Sic Zachæus re ipsa demonstrat, verè si ex laqueis Diaboli & avaritiæ sordibus resipuisse, quando ait ad Dominũ: Ecce dimidium bonorum meorum. Domine, do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum: ad quem Iesus: Hodie inquit salus Domui huic contigit, eo quod & ipse filius Abrahæ

brake est. Venit enim filius hominis querere
id quod perierat. Luc. 19.

XI. De admiranda Dei sapientia,
qua pessima quæq; ad optimos ac præstantis-
simos fines novit reducere: Adeò, ut his qui
Deum diligunt, universa (etiam lapsus illo-
rum) cooperentur ad bonum Rom. 8.

XII. Paulus Onesimum sua viscera
nominans, illumq; tanquam se suscipi petens,
perspicuè testatur, dilectionem Christianam
esse debere non fucatam, non in verbis aut lin-
gua positam, sed in opere & veritate. 1. Ioh.
3. Atq; sic vehementem, ardentem, planeq;
fraternam Rom. 12. 1. Pet. 4.

XIII. Evangelium non tollit di-
scrimina conditionum inter homines, nec pro-
bat illam, quam Anabaptista urgent, equali-
tatem & ἀναρχίαν, gratia cuius nemo sit
alterius dominus, nemo servus, sed docet, quod
hæc ordinum & statuum differentia salva pie-
tate servari possint. Sic Paulus non proscri-
bit Philemori, ut emancipet Onesimum,
sed tantum monet, ut clementer illum ac be-
nignè tractet.

XIV. Habemus etiam exemplum
in Paulo virtutis decimo præcepto mandata,
Ne concupiscas servum proximi tui. Idcirco

licet Apostolo minus esset commodum à se
dimittere Onesimum, eiusq; cavere opera,
tamen præcepti modò dicti memor, nihil præ-
ter voluntatem Domini ad cuius possessio-
nem ille pertinebat, faciendum esse putavit.

XV. Officia, beneficiaq; Christia-
norum debere esse spontanea, dicente Paulo;
Ne velut ex necessitate esset bonum tuum,
sed spontaneum. Sic 2. Cor. 9. jubet in usum
Ecclesiarum in Iudæa, cum fame conflictan-
tium contribuere secundum propositum cor-
dis, non ex molestia aut necessitate. Nam hi-
larem datorem diligit Deus, ut ibidem ex
35. cap. Ecclesiastici Paulus adjicit.

XVI. Beneficia, quæ per ministe-
rium verbi conferuntur in auditores, non
posse ulla satis digna remuneratione pensari,
Huc spectant Pauli verba: Ut ne dicam, quod
etiam te insuper mihi debes. Nam quæ Deus
per ministerium Pastorum confert hominibus
sunt spiritualia & æterna bona: quæ vicissim
auditores retribuunt Pastoribus suis, tempo-
ralia sunt, & ut idem hic Apostolus nuncupat
carnalia. Si nos, inquit, vobis spiritualia semi-
navimus, magnum est, si nos vestra carnalia
messuerimus. 1. Cor. 9. Ià circò non sit grava
audio

auditoribus benefacere pijs verbi ministris
Eccle. 7. juxta illud, Gal. 6. Qui catechiza-
tur sermone, communicet ei, qui se catechizat,
de omnibus bonis.

XVII. Apud homines pios & bonos
plus effici oratione placida & amica, quam
exhortationibus nimium severis & acerbis.
Et quoniam illi jam ante sic animati sunt, ut
facere non recusent, quae factu opus esse intel-
ligunt: idcirco debent pastores de illorum
obedientia confisi, non eis molesti esse verbo-
rum importunitate, sed festiva hac & famili-
ari ratione, qua Paulum hic usum cernimus,
illos sui officij admonere.

QUARTA PARS.

Simul autem præpara) Familiaris
quedam & Epistolaria complectitur hæc ul-
tima pars Epistola. Et primo quidem hospi-
tium sibi conducit apud Philemonem: quod
ipsum ad principalem causam obliquè con-
fert: ut Philemon, cognoscens quod pro-
pediem in suis tectis habiturus sit Paulum
Apostolum, eò promptius det expeditum,

C 4

quod

quod petitur, ne veniens Apostolus statum rei domestice Philemonis offendat longè alium quàm expectaverit. Quid quòd Paulus ob hanc ipsam causam apud Philemonem potius quam apud ullum alium civem Colassensem sibi hospitium Parari petit, idq; eo maturius indicat, non quod ad sui tractationem magnum apparatus requirat, qui paucis didicerat esse contentus, sed ut expectatione sui adventus cetera validissimo ariete Philemonis animum expugnet, & ad suscipiendum Onesimum permoveat. Porro ipsa mentio ineundi apud Philemonem hospitij presupponebat significationem spei, quã de sua ex vinculis liberatione conceperat Apostolus. Eam verò nihilominus disertis verbis exprimit inquit: spero enim quod donabor vobis, id est, concepissim minimè vanam, fore ut per misericordiã Dei reddor vobis incolumis, quo vobis in Evangelio servire diutius ac prodesse queam. Addit autem, Auxilio vestrarum precum. Etenim, pro liberatione Pauli captivi indesinenter ad Deum orabant Ecclesie gentium: quas preces nequaquam irritas fore Paulus ostendit, siquidem futurum haud dubiè sit, ut Deus tot fidelium precibus atq; votis excitatus optata

optatam liberationem Apostoli sui clementer
sit procuraturus.

Salutant vos) Nunc porrò quorun-
dam ad primè celebrium doctorum nomine
salutat Philemonem. In quo catalogo
primum ponit concivem & sympatriotam
Philemonis Epaphram, Colossensium Pa-
storem, nunc vero, Pauli Apostoli concapti-
vum, non equidem ob ullum flagitium, sed ob
testimoniam Christi. Unde concaptivum
dicit in Christo Iesu. Apparet autem ex
hoc loco Epaphram, qui Primus Ecclesiam
Colossensium plantavit, fuisse ab hostibus
Evangelij accusatum, & Romam ductum, atq;
in vincula coniectum. Secundo Marcum no-
minat Consobrinum videlicet Barnabæ, cuius
pientissima mater Maria primitivæ Ecclesiæ
discipulis Jerosolyma hospitium præbere &
domum suam ad conventus agendos pia libe-
ralitate concedere solita erat. Act. 12. & ali-
bi. Tertio salutatur Philemonem nomine Ari-
starchi, quem itidem concaptivum suum no-
minat Col. 4. Quarto recensetur Demas, qui
eo tempore adhuc erat constans Evangelicæ
doctrinæ sectator, at post secessit à Paulo,
amplexus præsens seculum, 2. Tim. 4. Tan-
dem Lucam nominat, nimirum Evangeliz-

C s stana

stam, qui una cum Paulo Romam venerat Act. 28. Hos suos dicit esse adjuutores in dilatando regno Christi, atque horum omnium nomine salvere jubet Philemonem. Quae salutatio ei maximè erat honorifica, ita suum habuit pondus ad principale negocium feliciorè successu expediendum. Huc enim spectat ut Philemon tantorum doctorum autoritate motus eò facilius sibi reconciliationem Onesimi persuaderi sinat, siquidem hos omnes unacum Timotheo, cujus in Epigrapha mentionem fecit Apostolus, intelligat esse conscios, intercessionis Pauli pro Onesimo, suorumque calculo eam approbare: prorsus igitur indignum & indecorum esse futurum, si tot, tantorumque Ecclesiae Doctorum autoritatem aspernetur.

Gratia Domini) Votum consuetum est, quo Paulus suas finit Epistolas; gratiae voce gratuitum Dei favorem & clementiam per Iesum Christum nobis exortam intelligens una cum divina misericordia hujus effectum, qui est donatio Spiritus Sancti habitantis & agentis in nobis. Quando ait: Cum spiritu vestro; Spiritus vocabulo mentem seu animum desi-

gnat

gnat Philemonis & domesticorum, ut sententia
voti sit hac: Precor ego vobis, ut Dominus Ie-
sus Christus qui gratiã merito suo comparavit
nobis, eandem vobis efficaciter applicet, & in a-
nimis vestris atq; cordibus obsignet, vestrasq;
mentes spiritu suo regat, in omni bono confir-
met, maxime verò in fide ad finem usq; con-
servet.

Loci Communes.

I. De hospitalitatis officio, quod
olim antequam publica diversoria patebant,
erat nequaquam vulgare beneficium, apud
Christianos presertim, qui exules ob Evange-
lium Christi incertis sedibus vagabantur, quos
hospitio excipere maximum erat non solum hu-
manitatis sed pietatis quoque officium. Ad
quod liberaliter prestandum toties hortatur
Spiritus Sanctus Roman. 12. 1. Pet. 4. Heb. 13.
Sub promissione certa, largissima retributionis
non solum in hac sed etiam in altera vita,
Matth. 25.

II. Preces piorum non esse ociosas
aut infrugiferas. Certè precibus sanctorum
Paulus

Paulus fert acceptam suam è vinculis liberationem. Et quod ex illa gravissima & humanis viribus insuperabili afflictione, quæ Paulo accidit in Asia, præter omnem spem eluctatus est, cum jam jam sententiam mortis apud semetipsum concepisset, id ipsam quoque precibus Corinthiorum aliorumque Christianorum adscribit. 2. Cor. 1. Ideoque rectè fit, quando Ecclesiæ pro se mutuo Deum precantur, quando item unius ejusdemque Ecclesiæ membra mutuis sese jurant precibus. Nam si unius etiam justæ precatio efficax est 1. Iacob. 5. quanto minus cadent irritæ preces, quas unanimibus votis atque sententijs Christiani fundunt & faciunt, dicente salvatore Matt. 18. Dico vobis, quod si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à patre meo qui in cælis est.

III. Salutationes quoque Christianorum mutuas fide acceptas, docemur irritas haud quaquam esse, sed attestante Domino, pacem, quam precantur pii, venire & requiescere super eos, qui pace sunt digni. Matth. 10. Hæc causa est, quod toties monentur Christiani, ut se invicem salutent cum osculo sancto Rom. 16. 1. Cor. 16. 2. Cor. 13. 1. Theß. 5.

IV. Quòd

IV. Quod Iohannes Marcus Barnabæ consobrinus nunc se constantem gerit, qui Act. 13. à Paulo & Barnaba discesserat, quod pericula & molestias itineris ac laborum subterfugeret, admonemur, ne protinus infirmos in fide abijciamus, Rom. 15. sed suscipiamus ac toleremus. Potest enim Deus illos fulcire ut stent, Rom. 14. Imo ut alijs, qui prius in fide putabantur esse inamoti, evadant per Dei gratiam firmiores. Quod exemplo Nicodemi & Iosephi ab Arimathia patet, qui antequam ingrueret periculum, erant sanè discipuli Domini Iesu, sed occultè præ metu Iudæorum. At in crucem acto Domino tempore longè formidolosissimo prior fidei scintilla in tantam excrevit flammam, ut honorem sepultura impertientes Domino se discipulos ejus esse publicè profiteri nihil extimescerent.

V. Econtra Demæ Exemplum qui nunc quidem adhaeret Paulo, mox ab illo desciscit, vigilantia nos adomeat, ut qui stat, videat, ne cadat. 1. Cor. 10. Serijs ergò precibus, instemus, ne Deus in tentationem nos induci sinat, neve Spiritum sanctum suum à nobis auferat Psal. 51. sed sua ipse virtute

nos

quod

nos benignè fulciat, ut legitimè certantes & ad vitæ finem perseverantes coronam justitiæ tandem accipiamus, 1. Cor. 9. 2. Tim. 2. & 4. Apocal. 2.

VI. De gratia Christi, quam Philemoni & domesticis optat Paulus consueto sibi & in omnibus epistolis repetito voto: hoc ipso docens nihil hæc Christi gratia esse præstabilius aut antiquius. Magnum esse putatur si quis in gratia Cesaris aut alicuius regis vel principis est. Sed hi quoq; homines sunt, in quibus non est salus Psal. 146. Incomparabiliter ergo maius ac divinius esse, beneficium censendum est, si simus in gratia Christi Regis Regum & Domini Dominantium Apoc. 17. qui vel in æternum salvare potest eos, qui gratiam ejus oblatam in Evangelio accipiunt, acceptamq; conservant, vel in gehenna perdere animas & corpora eorum qui gratiam illius aspernantur.

FINIS.

s &
ustiz
7. 26
Phi-
o sic
hoc
ra-
itas
egis
nt,
m-
be-
ntis
an-
are
Eu-
nt,

B
ST
SP
Lo
gna
Aca
nu

Jo
S

Exc

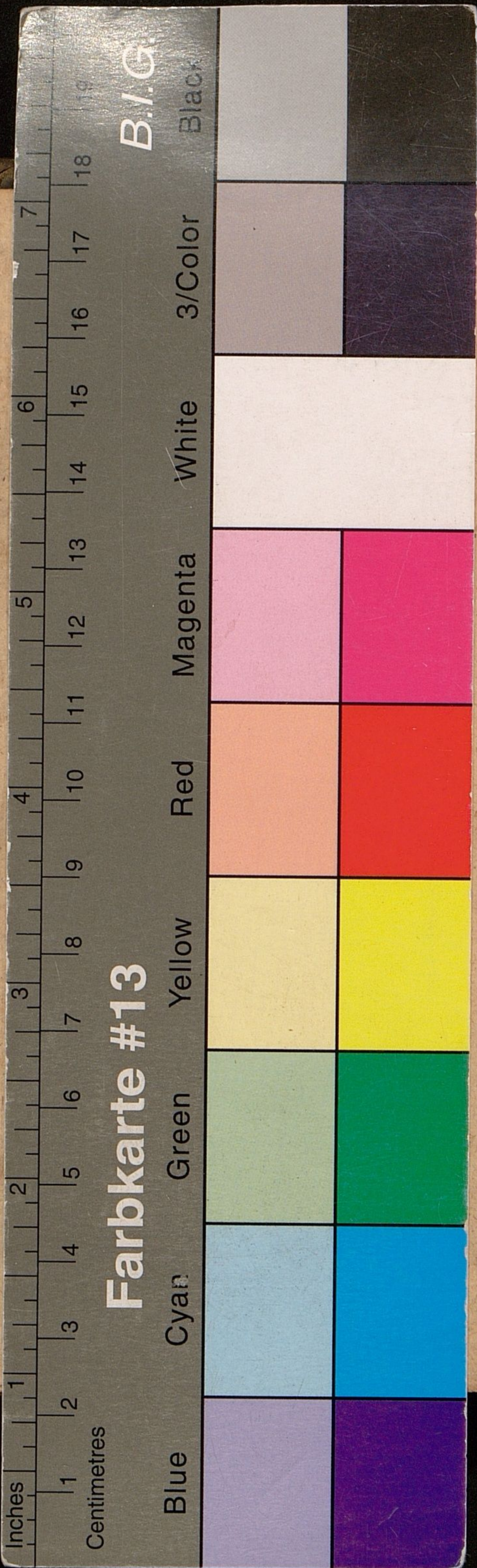
Vw. Fe" 9245

Feⁿ 4204

X 274 7983

2. an 1
D. ÆGIDII HVNNII
piæ memoriæ,
COMMENTARI
OLVS IN EPISTOLAM
D. PA VLI Apostoli ad
Philemonem,

*Nunc primum in lucem editus
opera & studio*

HELVICI GARTHII, S. S.
THEOL. D. PAST. ET SVP.
Ossatiensis.

Cum Gratia & Privilegio Electoris Saxonicæ

WITTEBERGÆ.

Typis Mullerianis, impensis Becha
oldi Raab & Clementis Bergeri.

ANNOM. DC. VII.

